

ІНТЕГРУЮЧА РОЛЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ІННОВАЦІЙНОЇ МЕРЕЖІ

В умовах посилення євроінтеграційної взаємодії України базовим компонентом інфраструктури міжнародної інноваційної і науково-технологічної діяльності є організаційно-інформаційна основа, яка побудована за мережевим принципом. Мережеві зв'язки формуються як між юридичними особами – учасниками співробітництва (організаціями, державними органами, комерційними компаніями), так і на рівні особистої співпраці їхніх працівників.

Злагоджена взаємодія існуючих елементів інноваційної системи усередині й між її основними блоками - сектором досліджень і розробок, високотехнологічним виробництвом, інноваційним бізнесом, а також інструментами регіональної інноваційної політики – ключова умова підвищення ефективності національної інноваційної системи та забезпечення конкурентоспроможності країни.

З цих позицій, метою організації управління інноваційною діяльністю є створення системи взаємодії усіх учасників інноваційного циклу (наука, НДДКР, комерціалізація, виробництво) та використання науково-технологічного й виробничого потенціалу як на рівні країни, так і на рівні регіону й окремого підприємства. Процес організації управління інноваційною діяльністю повинен розпочинатися із розробки ієрархії цілей та започатковуватись на таких принципах: модульна структура діяльності (принцип макрота мікрорівень); інтеграція у існуючу схему управління регіонами; організаційна єдність інноваційного розвитку з економічним, соціальним та державним розвитком суспільства; збалансований розвиток фундаментальних, прикладних досліджень та розробок за рахунок прямої державної підтримки економічного стимулювання інноваційної діяльності підприємств; сприяння розвитку ринку науково-технологічної продукції, збалансованому розвитку наукового, освітнього та виробничого потенціалів та інше.

Саме система вищої освіти є найбільш перспективною для побудови на її базі інноваційної мережі, яка повинна відігравати роль моста, що з'єднає науку і промисловість усіх регіонів і секторів виробництва. Для цього в Україні є усі умови й пояснюється це наступними властивостями вітчизняної вищої школи: розміщенням вишів по всіх регіонах; високим науково-технологічним потенціалом вищої школи; універсальністю системи вищої освіти; відносно високим рівнем системи інформаційного забезпечення вищої школи, включаючи глобальні і локальні обчислювальні інформаційні мережі, з'єднані в єдину систему; високою підтримкою вищої школи громадськістю; гнучкістю системи вищої школи та посилення її інноваційної спрямованості.

Головна перевага пропонованого підходу полягає в тому, що через такий розвиток системи вищої освіти можна ефективно інтегрувати результати вузівської, академічної і галузевої науки, а також передові результати науки світового співтовариства при створенні, реалізації інноваційних проектів і розвитку інноваційної діяльності, що є передумовою створення в країні ефективної інноваційної економіки.

В умовах перезавантаження українського суспільства організаційні зміни виступають як узагальнена характеристика процесу використання організаційних факторів розвитку та підвищення економічної ефективності виробництва і ступеня інноваційності підприємств. Тому постає завдання в удосконаленні існуючих та застосуванні нових методів і форм організації інноваційного процесу, елементів господарського механізму в усіх ланках управління економікою підприємства. Одним із таких форм організації може бути організаційна платформа мережевого типу, що методологічно являє собою проект по реалізації конкретної схеми взаємодії.

Комунікації між учасниками мережі є її організаційною основою: їх кінцевою метою є економія часу, грошей, зусиль і засобів шляхом спільного користування інтелектуальною власністю, а також іншими стратегічно важливими ресурсами та доступом до них. Всі учасники мережі намагаються досягти своїх власних цілей, одночасно зважаючи на спрямування інших учасників. Відповідно до мережевої концепції [1], кожен її учасник намагається досягти своїх цілей. З часом організації, діючи узгоджено, вивчають поведінку і мотивації партнерів через взаємодію з ними і змінюють свою поведінку у мережі.

Повинна бути створена така система науки і вищої освіти, яка б являла собою експертно-інноваційне середовище у напрямі отримання конкурентоспроможних на міжнародному рівні розробок.

Науковий потенціал університетів і дослідницьких інститутів потрібно посилити з врахуванням пріоритетних галузей інтересу національної технологічної політики. В рамках здійснення реформи вищої університетської освіти мають бути організовані в єдині структури дослідницькі інститути і вищі навчальні заклади, що дасть відчутний ефект у вигляді великих сучасних установ з точки зору розмірів, загального управління, здатності до змін, управління ресурсами й адміністрування. Система координування і фінансування університетів повинна бути оновлена з метою зміцнення взаємодії між університетами, торгівлею і промисловістю, а також іншими складовими суспільної структури.

Одним із механізмів, що дозволяють забезпечити якісно нову структуру системи професійної освіти кадрів, адекватну потребам бізнес-співтовариства, є партнерське співробітництво, що розглядається як організаційна форма взаємодії освітніх і виробничих систем, на умовах спільного використання ресурсних потенціалів партнерів, з метою підвищення якості фахівців, що випускаються, освоєння нових технологій і підвищення конкурентоспроможності, як виробленої продукції, так і самих суб'єктів взаємодії. Взаємодія може здійснюватися й у рамках спільних дослідницьких проектів, у процесі прогнозування розвитку науки й технологій і комерціалізації результатів досліджень. У структурі вузів повинні створюватися групи, які безпосередньо займаються дослідженнями в галузі технологічного розвитку, науково-технологічного прогнозування, є ресурсними центрами для підприємств і організацій галузей економіки, здійснюють консалтингову й інформаційно-аналітичну діяльність та ін. Основними напрямками співробітництва вузів з підприємствами бізнес-співтовариства може бути перехід інноваційних підприємств по ланцюжку від НДІ й вузів до інноваційних центрів, далі - у бізнес-інкубатор, потім - у технопарк; ведення й відкритий доступ реєстру наукових розробок і на їхній основі реєстр інноваційних підприємств; створення спільного проектного офісу для управління інноваційними проектами.

У держави, бізнесу й науки мають бути спільні стратегічні інтереси. Держава повинна піклуватися про освіту, яка задає і професійну стратегію, і створює освічену людину, і розвиває науку. Наука відтворює інновації, а інновації – це майбутнє, наближення якого вимагає інтелектуальної особи. Важливу роль у підвищенні ефективності впровадження наукових розробок у промислове виробництво належить освітянській науці, де розміщено значний науково-технологічний потенціал. На даному етапі для посилення ролі інституту освіти необхідно: освоєння студентами базових компетенцій науково-дослідної й інноваційної діяльності через їхнє включення у відповідні практики; повноцінний перехід на рівневу систему вищої професійної освіти «бакалавр-магістр», що передбачає активне використання студентів насамперед магістратури в якості найважливішої «робочої сили» для досліджень і розробок; реальне включення більшості викладачів у науково-дослідну й інноваційну діяльність; перетворення університетів у центри комунікації бізнесу, суспільства, держави з питань наукового й технологічного прогнозування, обміну передовими знаннями; відмова від лінійної моделі (фундаментальне дослідження - прикладна розробка) на користь тісного співробітництва з реальним сектором економіки як у пошуках замовлень на прикладні розробки, так і в пошуках фундаментальної тематики; міждисциплінарність досліджень і розробок; розвиток малого інноваційного підприємництва; інтернаціоналізація наукової діяльності в рамках міждисциплінарного науково-технологічного співробітництва, що виражаються у формуванні міжнародних дослідницьких колективів, проведенні стажувань у закордонних наукових і міжнародних центрах, публікації результатів наукових досліджень у провідних закордонних журналах.

1. Wilkinson I. On Cooperating: Firms, Relations and Networks / Ian Wilkinson, Louise Young, University of Technology, Sydney // Journal of Business Research. – 2002.